

SPESIALENHETEN FOR POLITISAKER

PÅTALEVEDTAK

SAK NR 13468748 640/21-123

ETTERFORSKING AV ANSATTE VED OSLO POLITIDISTRIKT FOR Å HA SKUTT OG DREPT X I THERESSES GATE, 9. NOVEMBER 2021**1. Sammendrag og konklusjon**

Saken gjelder politiets oppdragsløsning og bruk av skytevåpen i forbindelse med at X 9. november 2021 ble skutt og drept av politiet på Bislett i Oslo.

En patrulje bestående av politibetjentene A og B kjørte patrulje i Thereses gate, og ble oppmerksomme på X som løp etter en kvinne mens han holdt en kniv hevet. Politiet kjørte på X med politibil uten å få kontroll på ham, de brukte deretter pepperspray og kjørte på ham igjen etter at X beveget seg nedover veien mens han fortsatt holdt kniven. Etter andre påkjørsel gikk X til angrep mot politiet inne i politibilen fra passasjersiden, og hugget flere ganger med kniv mot politibetjent B. Begge politibetjentene avfyrte da til sammen seks rettede skudd med pistol mot X. X ble truffet av fem skudd i overkroppen, og to av skuddene var direkte dødelige. Politibetjent B ble truffet av ett skudd i foten.

Spesialenheten mener at politiet befant seg i en nødvergesituasjon da skuddene ble avfyrt, og at bruken av skytevåpen var nødvendig og forsvarlig. Mindre inngripende handlingsalternativer var i situasjonen ikke anvendelige. Etterforskningsresultatet taler med særlig styrke mot at tjenestepersonene opptrådte straffbart ved skuddløsningen. Det samme gjelder for politiets samlede oppdragsløsning. Straffeløsløsningen mot begge tjenestepersonene er derfor henlagt som intet straffbart forhold anses bevist.

2. Sakens bakgrunn

Spesialenheten for politisaker ble 9. november 2021 ca. kl. 09.00 varslet av operasjonssentralen ved Oslo politidistrikt om at politiet hadde skutt en person i Thereses gate i Oslo. Det ble opplyst at personen hadde angrepet publikum med kniv. Politiet hadde først forsøkt å kjøre på X med politibil, men ble deretter selv angrepet med kniv. Kl. 09.12 opplyste politiet at X var bekreftet død.

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 28.03.2022

Spesialenheten for politisaker

Post: Postboks 93, 2301 HAMAR
Tel: 62556100 Faks: 62556102
E-post: post@spesialenheten.no

Spesialenheten iverksatte etterforskning i medhold av påtaleinstruksen § 34-6 andre ledd, som bestemmer at etterforskning skal settes i verk dersom noen dør eller blir alvorlig skadet som følge av politiets tjenesteutøvelse, uavhengig av om det foreligger rimelig grunn til å undersøke om det er begått en straffbar handling.

3. Spesialenhetens etterforskning

Politibetjentene A og B er av Spesialenheten avhørt som mistenkte. A ble avhørt 9. november 2021, mens politibetjent B ble avhørt 10. november 2021 på Ullevål sykehus. Advokat Z er forsvarer for begge tjenestepersoner.

Spesialenheten har avhørt følgende vitner som befant seg i Thereses gate og observerte ulike deler av hendelsesforløpet:

- V1, befant seg i leilighet i 5. etasje i Thereses gate
- V2, befant seg i leilighet i Thereses gate
- V3, forbipasserende
- V4, forbipasserende
- V5, befant seg i en hjørneleilighet mot Thereses gate og Eugenes gate

Spesialenheten har sikret videoer fra hendelsen filmet av V4, V2, V6, V7, V8, og V1. I tillegg har Spesialenheten sikret videoer som har vært offentlig tilgjengelig på Internett. Kripos har på anmodning fra Spesialenheten satt sammen videomaterialet til en sammenhengende film som dokumenterer sentrale deler av hendelsesforløpet.

Politiet opprettet etter hendelsen anmeldelse av X for forsøk på drap og gjennomførte en rekke avhør. Spesialenheten har innhentet og gjennomgått dokumenter i denne saken, saksnummer 1559xxxx. I tillegg er utskrift fra Politioperativt system (PO-logg) innhentet og gjennomgått.

X ble 10. november 2021 obdusert på Oslo universitetssykehus, avdeling for rettsmedisinske fag. Representanter fra Kripos deltok under obduksjonen. Den rettsmedisinske kommisjonen har vurdert og godkjent obduksjonsrapporten. Resultatet av rettstoksikologiske prøver er innhentet for å belyse hvilken helsetilstand X var i den aktuelle dagen.

Kriminalteknikere fra Oslo politidistrikt var allerede på åstedet da Spesialenheten ble varslet om hendelsen. Spesialenheten anmodet Kripos om å gjennomføre kriminaltekniske undersøkelser av åstedet. Av hensyn til rask bevissikring ivaretok kriminalteknikerne fra Oslo åstedet frem til Kripos ankom. Kripos har også gjennomført våpentekniske undersøkelser av tjenestepistolene til politibetjent A og politibetjent B. Kripos har videre gjennomført tekniske undersøkelser av tjenestebilen, og sikret biologisk materiale fra bil og våpen for blant annet å kunne anslå skuddavstand.

Lydlogger fra politiets nødnummer og sambandstjenesten ved Oslo politidistrikt er innhentet og gjennomgått. Det samme er ambulansejournal fra Helse Sør-Øst.

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 28.03.2022

side 2 av 12

Spesialenheten har ikke funnet det nødvendig å gjennomføre rekonstruksjon blant annet fordi hendelsesforløpet er godt dokumentert gjennom det sikrede videomaterialet.

Advokat Q er oppnevnt som bistandsadvokat for Xs tante, Y. Spesialenheten hadde en samtale med Y hjemme hos henne dagen etter hendelsen.

4. Nærmere om sakens faktum

Spesialenheten bemerker innledningsvis at de forklaringer som er gitt om hendelsesforløpet i all hovedsak er samsvarende, og i tråd med objektive bevis.

På bakgrunn av etterforskningsresultatet legger Spesialenheten til grunn at politibetjentene A og B om morgenen 9. november 2021 kjørte patrulje i Thereses gate på Bislett i Oslo. Politibetjent A var sjåfør og politibetjent B var passasjer. De tilhørte begge såkalt Ekkopatrolje, som består av personell tilknyttet Utrykningsenheten. Begge er således IP3-godkjent, noe som innebærer at de har over hundre treningstimer i året der hovedfokus er væpnet tjeneste. Begge politibetjentene hadde på seg lett vernevest, og var standardmessig utstyrt med pepperspray og batong. Tjenestepersonene var ubevæpnet, men hadde i tråd med gjeldende regler for bevæpning sine pistoler nedlåst i et våpenskrin i kupeen (mellom forsetene og bak mot passasjeretene) i tjenestebilen.

Omtrent på samme tid som patruljen kjørte Thereses gate i retning Bislett stadion, mottok operasjonssentralen fra ca. kl. 08.56 flere meldinger om at en mann i bar overkropp og med kniv beveget seg i samme gate. Av PO-loggen fremgår at det kl. 08.57 ble ført at en mann med kniv "stakk en person" og "står foran en bil", og det ble gitt situasjonsbeskrivelsen "mulig knivstikking". Oppdragsleder C besluttet på dette tidspunktet bevæpning med ett- og tohåndsvåpen.

Politibetjentene B og A ble kalt opp av operasjonssentralen og observerte nærmest samtidig selv at mannen, som viste seg å være X, løp etter en kvinne og hugget mot henne med kniv. Tjenestepersonene hadde ingen kjennskap til X fra tidligere. Kvinnen var D. Kniven hadde en totallengde på 33 cm, og bladet hadde en største bredde på 4,5 cm ved skaftet. Politibilen stanset ved Eugenie's gate 2 og Thereses gate 31. D og X løp mot politibilen og forbi passasjersiden, og politibetjent B ba politibetjent A om å bevæpne seg. Da X var på høyde med bildøren til passasjeretet, slo politibetjent B døren opp for å stoppe ham. Politibetjent B lukket deretter døren og låste bilen. Politibetjent B har forklart at X begynte å støte kniven mot bilvinduet der han satt, og at han forsøkte å holde på Xs oppmerksomhet mens politibetjent A bevæpnet seg. Politibetjent B var selv ubevæpnet på dette tidspunktet. Tjenestepersonene oppfattet begge at X var ute etter å stikke ned tilfeldige mennesker.

X ble etter dette stående vendt mot passasjersiden av politibilen med armene ut til siden og kniven i sin høyre hånd, mens han ropte. D løp over til førersiden av politibilen og forsøkte å komme inn i denne. Etersom politibilen var låst, løp hun mot en bil som stod bak politibilen og satte seg inn i denne. X sto ved passasjersiden i syv sekunder, før han stilte seg opp tre til fire meter foran politibilen, hyttet med kniven og ropte "Allahu Akbar". Etter ca. 3 sekunder kjørte politibetjent A på X, noe som resulterte i at han havnet på panseret mens bilen fortsatte fremover ca. 5-6 meter.

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 28.03.2022

side 3 av 12

Deretter bremsset politibetjent A. X falt av panseret og skled ca. ti meter på ryggen bortover asfalten. Politibetjent A fulgte etter X med politibilen.

Om tjenestepersonenes vurderinger før denne påkjørselen har politibetjent B forklart at det var han som ba politibetjent A om å kjøre ned X. Politibetjent B hadde ikke fått bevæpnet seg, og mente at de måtte få satt X ut av spill så fort som mulig. Politibetjent B mener at han bevæpnet seg idet X ble påkjørt. Politibetjent A har forklart at hun allerede hadde bestemt seg for å kjøre på X da politibetjent B ba henne om å gjøre dette. Hun vurderte omgivelsene, og så at hun ikke ville skade andre ettersom X sto alene rett foran bilen. Politibetjent A oppfattet at X var "gal i blikket", og at det var umulig å gå ut av bilen fordi X allerede hadde hugget kniven i bilen og tjenestepersonene kun hadde lettvester på seg. Hun så derfor ikke noe bedre alternativ enn å kjøre på ham.

X kom seg raskt på beina igjen etter påkjørselen. Politibetjent A senket farten noe før hun igjen satte fart mot X, og forsøkte å kjøre på ham igjen. X hoppet unna og ble stående på fortauet ca. tre meter fra politibilens passasjerside, og fortsatt med kniven i hånden. Han trippet frem og tilbake samtidig som han beveget kniven. Kniven ble holdt opp ned, med hånden rundt skjefftet og kniveggen vendt utover. Politibetjent B brukte da pepperspray mot X gjennom en glippe i bilvinduet. Dette medførte at X trakk seg litt tilbake og løftet hendene foran ansiktet mens han igjen sa "Allahu Akbar" flere ganger. Han begynte deretter å gå på fortauet i retning butikken Godt brød og bort fra politibilen.

Politibetjent A har forklart at hun så at X fortsatt hadde kniven etter påkjørselen. Hun tenkte at hun måtte være klar til å kjøre på ham igjen dersom han reiste seg, og avventet derfor noen sekunder. Ifølge politibetjent B sa han til politibetjent A at han måtte komme seg ut av bilen for å komme i riktig posisjon til å stanse X. Han rakk imidlertid ikke dette fordi X kom opp på siden av bilen igjen, og politibetjent B bestemte seg derfor for å bruke pepperspray.

X fortsatte på fortauet mot rundkjøringen på Bislett, og politibetjent A kjørte parallelt med ham nedover Thereses gate. Politibilen ble på et tidspunkt hindret av en varebil som kjørte ut i veibanen, og det gikk noen sekunder før politibilen fikk kjørt forbi denne. I mellomtiden gikk X forbi butikken Godt brød der ansatte og en rekke kunder befant seg. Politibetjent A har forklart at hun så en person lenger ned på fortauet og oppfattet at X var på vei mot vedkommende. Politibetjent B tenkte at de nå måtte stoppe X ettersom han fortsatt hadde kniven i hånden og ikke lenger hadde fokuset rettet mot politiet. Politibetjent A så en luke på fortauet som var stor nok til politibilen og så ingen andre personer rundt X. X "småjogget" på dette tidspunktet langs en vegg, og politibetjent A svingte inn mot ham. Hun tenkte å klemme X mellom bilen og veggen for å stoppe ham. X sakket farten, tok hendene avvergende ut mot panseret og rygget et par skritt før politibilen skjøt fart mot ham. X ble truffet i hoftehøyde, slynget over panseret på høyre side av politibilen og landet på bakken ved passasjerdøren til B. Politibilen traff veggen, airbagene ble utløst og kupeen ble fylt av røyk. Bilens låsesystem ble åpnet som følge av sammenstøtet. Dette skjer automatisk og av sikkerhetsgrunner ved sammenstøt over en viss hastighet.

X reiste seg umiddelbart opp, tok tak i dørhåndtaket på politibilen og åpnet bildøren helt opp mens han holdt kniven i sin høyre hånd. Deretter beveget han seg inn i bilen med overkroppen, og hugg inn i kupéen med kniven. Politibetjent B sparket gjentatte ganger mot X. X ble sparket ut av politibetjent B, fortsatt huggende

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 28.03.2022

side 4 av 12

med kniven, og tok seg på nytt inn i bilen med kniven hevet. Politiet avfyrte deretter ett skudd. X fortsatte å hugge og politiet avfyrte nytt skudd ca. to sekunder etter det første. X rykket litt til, men avsluttet ikke huggingen med kniven, og politiet avfyrte ytterligere fire skudd i rask rekkefølge. Til sammen ble det avfyrt seks skudd. Under de to siste skuddene sank X sammen mens han fremdeles forsøkte å hugge. Deretter falt han bakover, og ble liggende livløs med rygg og hode opp mot veggen ved siden av vinduet til butikken Bislett Blomster.

Politibetjent B gikk umiddelbart ut av bilen, samtidig som politibetjent A kom rundt bilen med våpenet pekende foran seg. X ble liggende urørlig. Etter få sekunder hylstret politibetjent A våpenet sitt. Politibetjent B haltet etter hvert bort til politibilen og lente seg mot denne, mens politibetjent A undersøkte ham. Politibetjent B meldte kl. 08.58 til operasjonssentralen at de hadde skutt X. Ambulanse ble på samme tid varslet og var fremme på stedet kl. 09.02. Av ambulansjournalen fremgår at X ikke hadde puls og at det var ikke tegn til liv under transporten til sykehuset. Ambulansen ankom Ullevål sykehus kl. 09.12. Politibetjent B ble fraktet til sykehus med skuddskade i venstre fot og overflatiske kuttskader/rifter på høyre innside lår.

Hele hendelsesforløpet varte mellom to til tre minutter. Det tok ca. ett minutt og tretti sekunder fra patruljen meldte på samband at en mann stod utenfor politibilen og knivstakk denne, og frem til politibetjent B meldte at de hadde skutt X.

Politibetjent A har om denne siste delen av hendelsen forklart at hun og politibetjent B måtte summe seg litt etter at de hadde kjørt inn i veggen, og at hun da merket at passasjerdøren ble åpnet. Hun tenkte umiddelbart at dette var X, og så politibetjent B sparke vilt etter ham og kjempe for å få ham unna. Hun hadde dårlig sikt på grunn av røyken og de utløste airbagene. Hun så imidlertid at politibetjent B fikk X litt unna, men at han kom raskt inn i bilen igjen. Politibetjent B kjempet for livet, og lente overkroppen mot henne for å få mest mulig kraft i sparkene. Hun så X inne i bilen og over politibetjent B, og tenkte at politibetjent B ville bli drept dersom hun ikke selv drepte X. Hun tok frem pistolen, fikk skuddfelt og fyrte av to skudd. Hun oppfattet at de første skuddene ikke hadde virkning, og avfyrte derfor flere skudd. Hun skjøt til våpenet klikket og vet ikke hvor mange skudd hun avfyrte til sammen. Hun så at politibetjent B hadde sluttet å kjempe, og tenkte da at X befant seg på utsiden av bilen.

Politibetjent X har forklart seg samsvarende med politibetjent A om Xs opptreden inne i bilen. Videre har han forklart at politibetjent A muligens avfyrte to eller tre skudd og at han skjønte at skuddene traff X, men at X fortsatte å hugge kniven mot ham. Ifølge politibetjent B trakk han sitt eget våpen og skulle til å skyte, men hadde ikke tatt ladegrep. Han tok ladegrep og tror at han avfyrte ett eller to skudd mot X, og at X deretter stoppet å hugge med kniven. Politibetjent B tror han fikk dyttet X ut av bilen, og så at han ble liggende inntil veggen. Politibetjent B gikk ut av bilen og fjernet kniven som X fremdeles holdt i hånden. Han kjente en smerte i foten og trodde først at han var knivstukket. Han forsto etter hvert at han hadde blitt skutt i foten. Han husker ikke når skuddet i foten kom, men tenker det var nødvendig at det ble skutt og at det ikke spiller noen rolle hvem av dem som avfyrte skuddet som traff ham i foten.

Om oppdragsløsningen som helhet har politibetjent B forklart at de trener på såkalt "mann med kniv", men ikke fra bil. Han ønsket derfor å komme ut av bilen. Bilen er en

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 28.03.2022

side 5 av 12

usikkerhetsfaktor, samtidig som den gir trygghet. I situasjonen var den et virkemiddel som ikke ga den effekten han hadde håpet på. Dersom døren ikke var blitt låst opp, ville ikke X kommet inn, og politiet ville ha hatt større handlingsrom. Politibetjent B har også forklart at de brukte mye kapasitet på å få ut våpnene, og at de kunne ha forsøkt seg på skadebegrensende skudd dersom de hadde vært bevæpnet da de kom inn i situasjonen. Han har også forklart at de kunne ha gått ut av bilen istedenfor å kjøre på X siste gang, og at utfallet kunne ha blitt et annet dersom de hadde kommet i posisjon til ham fra utsiden. Politibetjent B har imidlertid presisert at politiet skal holde en sikkerhetsavstand på ti meter fra personer med kniv, og at avstanden til X var mindre enn ti meter. Det var også mange mennesker i området og vanskelig å få nok avstand til sivile. Politibetjent B gjorde underveis mange vurderinger av miljøet de var i, og mener at det var farlig å avfyre skudd blant annet fordi det kom folk til for å se.

Politibetjent A har om oppdragsløsningen forklart at hun oppfattet dette som en PLIVO-opppdrag (pågående livstruende vold), og at politiets oppgave da er å stanse gjerningspersonen. De hadde i situasjonen anledning til å bruke bilen som et verktøy, noe som hindret dem i å havne i livsfare. Hun har også vist til at tiden de hadde til rådighet begrenset handlingsalternativene og muligheten til å planlegge. Da X stod rett foran bilen første gang åpnet det seg en liten mulighet til å stoppe ham uten stor risiko for å skade andre.

X ble 10. november 2021 obdusert ved Oslo universitetssykehus. Fra sakkyndig likundersøkelse 5. januar 2022 hitsettes:

"Det er påvist totalt 5 skuddkanaler i overkroppen, samtlige med retning forfra/bakover, mot venstre og noe nedover. Skuddene har gått gjennom huden, underliggende ben- og bløtvev, indre organer og store blodkar, deriblant hovedpulsåren. I hver brysthule finnes ca. 800 ml i flytende blod. Videre er det påvist spredte, ferske overhudskrapninger på høyre skulder, høyre side av fremre brystvegg, armene og bena, men ingen bloduttredelser eller andre dypere stumpvoldsskader. Endelig er det påvist et ferskt, overfladisk skjæresår på bøyeseiden av høyre håndledd.

Ved rettstoksikologisk analyse er det sentralstimulerende stoffet kokain og dets omdannelsesprodukt benzoylcegonin påvist i blodet i en samlet konsentrasjon som sees ved bruk av kokain som rusmiddel. Det er ikke sikkert holdepunkt for at X var alkoholpåvirket på dødstidspunktet.

Døden antas å skyldes de påviste skuddskadene. Samtlige skudd har truffet overkroppens framside. En skuddskade gjennom høyre skulder har ikke omfattet store blodkar og har ikke hatt avgjørende betydning for Xs evne til å bevege eller forflytte seg. To av skuddene har gått gjennom hovedpulsåren og har vært tilnærmet umiddelbart dødelige.

De overfladiske hudavskrapningene kan ha tilkommet ved støt/skrapende kontakt med politibilen eller harde flater i omgivelsene (husvegg/fortau). De har ikke hatt avgjørende betydning for Xs evne til å bevege eller forflytte seg og heller ikke for det dødelige utfallet."

Ut fra Kripas' åsteds- og undersøkelsesrapport legger Spesialenheten til grunn at det ble avfyrt to skudd med pistol tilhørende politibetjent A og fire skudd med pistol tilhørende politibetjent B. X ble truffet av fem prosjektiler i overkroppen, og resultatet av Kripas' undersøkelse taler med stor sikkerhet for at han ble truffet av

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 28.03.2022

side 6 av 12

prosjektiler fra patroner avfyrt av begge tjenestevåpnene. Skyteavstanden har vært under 50 cm for minst to av skuddene.

Ett av prosjektilene som traff X i overkroppen, var et sekundærtreff fra et ustabilt prosjektil. Kripes har vist til at sekundærtreff etter slike ustabile prosjektiler gjerne kjennetegnes av en noe mer irregulær innskuddsåpning, og at det er sannsynlig at denne skuddskaden er fra samme prosjektil som først har trengt gjennom politibetjent Bs fot. Etter Spesialenhetens mening ble trolig politibetjent B skutt i foten mens han forsøkte å sparke X ut av bilen. Det er ikke mulig å fastslå med sikkerhet hvem av de to tjenestepersonene som avfyrte skuddet som gikk gjennom politibetjent Bs fot og videre inn i Xs kropp. Dette har heller ingen betydning for den strafferettslige vurdering av hendelsen.

I B-stolpen på passasjersiden foran var det en innskuddsåpning tilnærmet i samme høyde som den innvendige dørlåseknappen. Ut fra innskuddsvinkelen mener Kripes at dette skuddet med all sannsynlighet er avfyrt fra passasjerplassen foran i tjenestebilen.

Det er ikke mulig å fastslå hvem av tjenestepersonene som avfyrte de dødbringende skuddene. Beskaffenheten til politiets pistoler er slik at det ikke er mulig å skille våpnene fra hverandre fordi de ikke gir tilstrekkelig identifiserende merker på prosjektillet. Heller ikke dette har betydning for den strafferettslige vurdering av handlingen, jf. nærmere om dette under pkt. 5.3.

5. Spesialenhetens vurdering

5.1. Innledning

Spesialenheten for politisaker skal etterforske og påtaleavgjøre saker der det er spørsmål om ansatte i politiet eller påtalemyndigheten har begått straffbare handlinger i tjenesten, jf. påtaleinstruksen § 34-1. Etterforskning iverksettes selv om det ikke er grunnlag for mistanke om en straffbar handling dersom noen blir alvorlig skadet eller dør som følge av politiets tjenesteutøvelse, jf. påtaleinstruksen § 34-6 annet ledd.

Spesialenhetens vurdering av mulig straffansvar for politibetjent A og politibetjent B er todelt. Det vil først tas tilling til om tjenestepersonenes gjennomføring av tjenesteoppdraget representerer en straffbar handling, og dernest vil tjenestepersonenes bruk av skytevåpen vurderes særskilt.

5.2. Gjennomføringen av tjenesteoppdraget

Tjenestepersonenes gjennomføring av oppdraget er vurdert som mulig overtredelse av straffeloven § 172 om grovt uaktsom tjenestefeil. Anvendelsesområdet for § 172 er handlinger som objektivt sett omfattes av straffeloven § 171, som setter straff for den som utøver eller bistår ved utøving av offentlig myndighet og grovt bryter sin tjenesteplikt. Kravet om at bruddet må være grovt innebærer at bagatellmessige forgåelser ikke omfattes. Om dette vilkåret uttales det i Ot.prp. nr. 8 (2007-2008) kap. 12.2.4, s. 338:

"Vilkåret har betydning på to punkter: For det første må avviket fra korrekt handlemåte være grovt. For det andre må det være tale om brudd på en tjenesteplikt av en viss betydning."

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 28.03.2022

side 7 av 12

Skyldkravet er grov uaktsomhet. Det følger av straffeloven § 23 at "den som handler i strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område, og som ut fra sine personlige forutsetninger kan bebreides, er uaktsom. Uaktsomheten er grov dersom handlingen er svært klanderverdig og det er grunnlag for sterk bebreidelse".

Politoloven § 6 oppstiller alminnelige regler for hvordan polititjenesten skal utføres. Det fremgår her at tjenesteoppdragets mål skal søkes nådd gjennom opplysning, råd, pålegg eller advarsel og at de midler som anvendes må være nødvendige og stå i forhold til situasjonens alvor, tjenestehandlingens formål og omstendighetene for øvrig, jf. første og andre ledd. Etter politiloven § 6 fjerde ledd kan politiet bruke makt under tjenesteutførelsen i den utstrekning det er nødvendig og forsvarlig. Hvordan polititjenesten skal utføres og hvordan makt kan brukes suppleres av politiinstruksen §§ 3-1 og 3-2.

Politiet har etter politiloven § 2 og politiinstruksen § 2-2 en handleplikt i situasjoner der personers liv eller helse står i fare. Politiets særskilte handleplikt kommer også til uttrykk i instruksen "Nødetatens samvirke ved pågående livstruende vold - PLIVO". Dette er en prosedyre for samvirke mellom politiet, brannvesenet, redningstjenesten og helsevesenet ved hendelser der det utøves livstruende vold. Instruksen inneholder i korte trekk om en forenklet prosedyre for innsattpersonell ved slike hendelser, for raskest mulig å få kontroll på og stanse gjerningsperson, samt redde tredjeperson.

Høyesterett har i flere avgjørelser påpekt at det generelt er behov for romslighet i vurderingen av lovligheten av politiets tjenesteutøvelse. I Rt. 2003 s. 948, som gjaldt vurdering av en tjenstepersons opptreden etter politiloven § 6, sluttet Høyesterett seg til følgende uttalelse fra lagmannsretten:

«Det er likevel klart at avgjørelsen av om makt skal anvendes i stor grad må bero på skjønnsmessige vurderinger tatt av den aktuelle tjenstemann i situasjoner som kan være meget vanskelig å takle, og at det derfor i noen grad må gis rom for feilvurderinger uten at det derved kan konstateres at vedkommende tjenstemann har gjort seg skyldig i noe straffbart.»

Den faktiske situasjonen politibetjentene B og A sto overfor i foreliggende sak er etter dette sentral for vurderingen av deres handlemåte. Tjenstepersonene kom uforberedt og tilfeldig opp i situasjonen, og hadde liten tid til planlegging. Da de observerte X i Thereses gate forelå det åpenbart en akutt og overhengende fare for andres liv og helse. X var i ferd med å angripe D med kniv og fremsto svært ustabil. Det var derfor nødvendig å handle raskt. Uten at det har betydning for Spesialenhetens vurdering, bemerkes at hendelsen fant sted under én måned etter hendelsen i Kongsberg, der fem personer ble drept. Fra enkelte ble det stilt kritiske spørsmål ved politiets innsats for å stanse gjerningspersonen. Spesialenheten anser det som naturlig at denne hendelsen lå som et bakteppe for begge tjenstepersonene. At det under enhver omstendighet de senere årene har vært stor oppmerksomhet om politiets handleplikter i situasjoner hvor andres liv og helse er truet, er på det rene. Den ovennevnte PLIVO-prosedyre er en direkte oppfølging etter terrorhendelsene 22. juli 2011. Begge tjenstepersonene vurderte at situasjonen de befant seg i krevde øyeblikkelig innsats.

Da tjenstepersonene kom inn i situasjonen var de ikke bevæpnet, og måtte først låse opp våpenskrinet for å få ut pistolene. De skulle samtidig observere og vurdere ulike handlingsalternativer. Politibetjent A bevæpnet seg, mens politibetjent B

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 28.03.2022

side 8 av 12

var i kontakt med X som brukte kniven mot vinduet på politibilen. B var på det tidspunktet ennå ikke bevæpnet. Spesialenheten skal vurdere om det representerte et straffbart forhold at polititjenestepersonene umiddelbart etter dette kjørte på X som da hadde beveget seg foran politibilen. Det bemerkes at dette var en handling de var sammen om, slik at den strafferettslige vurdering ikke bare knytter seg til fører av politibilen.

Politibetjent A hadde fått bevæpnet seg på det tidspunkt X stod foran politibilen. Det var etter Spesialenhetens syn likevel ikke et realistisk handlingsalternativ for henne, som fører, å gå ut av politibilen for å konfrontere X, eller forsøke å avfyre skadebegrensende skudd fra innsiden av bilen. Politibetjent A har selv forklart at påkjørsel var den adekvate mulighet hun hadde for å unngå at andre kunne komme til skade. Spesialenheten slutter seg til denne vurdering. X hadde allerede utvist farlig aggresjon mot både tilfeldige forbipasserende og politiet. En væpnet konfrontasjon fra henne på så kort hold kunne gi liten mulighet for skadebegrensende skuddløsning, i tillegg til den mulige fare skudd kunne bidra til for publikum. Det tilføyes også at politibetjent B tenkte at påkjørsel kunne sette X ut av spill ved å knekke et ben eller lignende, slik at han ikke kom seg videre. Slik sett foretok de både en forsvarlighets- og proporsjonalitetsvurdering av handlingsalternativene.

Det er på denne bakgrunn åpenbart at tjenestepersonenes påkjørsel ikke representerer straffbart forhold. Det tilføyes imidlertid at å benytte påkjørsel med bil som maktmiddel må forbeholdes de helt ekstraordinære situasjoner, hvilket er tilfellet for denne saken.

Faren ble imidlertid ikke avverget, ettersom X raskt reiste seg opp med kniven i hånden. X ble stående tett opp til politibilen, og det var heller ikke på dette tidspunktet noe reelt alternativ å gå ut av politibilen for å få kontroll på ham. Politibetjent B brukte deretter pepperspray mot X, som kom bort til passasjersiden. Bruken av pepperspray fra bilen var åpenbart lovlig, men hadde ingen effekt. Ettersom X begynte å gå nedover fortauet, var det fortsatt stor fare for andres liv og helse. Behovet for umiddelbart å få stanset ham var derfor overhengende. Å følge etter X i politibilen var, etter Spesialenhetens syn, en taktisk vurdering som i situasjonen ikke representerte avvik fra korrekt handlemåte og brudd på tjenesteplikt. Det gjør heller ikke den andre påkjørselen. De samme vurderinger som fremgår over gjør seg gjeldene også for den, selv om den medførte at politibilens dører ble låst opp, og X fikk muligheten til å angripe politiet med kniv.

Etterforskningsresultatet taler etter dette med særlig styrke mot at politibetjent A og politibetjent Bs gjennomføring av tjenesteoppdraget har begått en straffbar handling i tjeneste. Saken henlegges derfor for begge etter § 172 som intet straffbart forhold anses bevist.

5.3. Bruken av skytevåpen

Det er på det rene at politibetjent A og politibetjent B umiddelbart etter den andre påkjørselen avfyrte skudd som traff X, som døde av skuddene.

Spesialenheten skal vurdere om bruken av skytevåpen representerer et straffbart forhold, og handlingen vurderes etter drapsbestemmelsen i straffeloven § 275. Det er som nevnt ikke mulig å finne bevis for hvem som skjøt de dødelige skuddene. Spørsmålet blir

derfor om tjenestepersonene har medvirket til drap. Spesialenheten er ikke i tvil om at begge tjenestepersoner objektivt sett medvirket til drapet. Spesialenheten finner det videre bevist at de begge skjøt med bevissthet om at skuddene sikkert eller mest

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 28.03.2022

side 9 av 12

sannsynlig kom til å drepe X. Det avgjørende spørsmålet blir om handlingen likevel er lovlig på grunn av nødverge.

En handling som i utgangspunktet rammes av en av straffelovens bestemmelser, kan være lovlig dersom det foreligger en nødvergesituasjon og de øvrige vilkårene for nødverge er oppfylt, jf. straffeloven § 18. Bestemmelsen oppstiller tre vilkår for at en nødvergehandling skal være lovlig. For det første må den som utøver nødvergehandlingen være utsatt for et rettstridig angrep. For det annet må handlingen ikke gå lenger enn nødvendig. Endelig må nødvergehandlingen ikke åpenbart må gå utover hva som er forsvarlig. Forsvarlighetskravet gir anvisning på en helhetsvurdering der sentrale momenter er hvor farlig angrepet er, hva slags interesse som angrepet krenker og angriperens skyld. Det er mistenktes bedømmelse av den faktiske situasjonen som skal legges til grunn ved vurderingen av om vilkårene for nødverge er oppfylt. Det gjelder både ved vurderingen av om det forelå et rettsstridig angrep og ved vurderingen av om angrepet var nødvendig og forsvarlig.

Politibetjentene A og Bs bruk av skytevåpen var direkte utløst av at X kom seg inn i politibilen og angrep politibetjent B med kniv. Det forelå utvilsomt et ulovlig angrep mot politiet. Det er ikke tvilsomt at det ble skutt for å avverge angrepet, og at det reelt sett var en kamp på liv og død.

Ved vurderingen av nødvendigheten av forsvarshandlingen skal det legges vekt på den konkrete angrepssituasjonen, sammenholdt med aktuelle og realistiske handlingsalternativer. Politiet sto overfor et akutt og potensielt livsfarlig knivangrep, de hadde ingen tid til å områ seg og det var behov for å reagere raskt. Politibetjent B hadde ingen mulighet til å flykte og handlingsrommet inne i bilen var svært begrenset. I denne situasjonen var ingen andre tjenlige midler tilgjengelig for å avverge angrepet enn bruk av skytevåpen. Ut fra den særdeles akutte situasjonen var det videre nødvendig å avfyre rettede skudd mot overkroppen til X. Situasjonen ga ikke rom for å sikte på mindre vitale deler av kroppen eller avfyre varselskudd. Etter Spesialenhetens mening må det i lys av situasjonen politibetjentene befant seg i vært krevende, om ikke umulig, å vurdere effekten av hvert skudd og om skuddløsningen kunne opphørt på et tidligere tidspunkt. Spesialenheten legger imidlertid til grunn at det ikke ble avfyrt skudd etter at X ga tegn til å ha stanset knivangrepet og den umiddelbare faren dermed var opphørt. Spesialenheten mener derfor at til sammen seks skudd var nødvendig for å stanse angrepet.

Spesialenheten mener videre at tjenestepersonene ikke gikk utover det som var åpenbart forsvarlig. En forsvarshandling som ikke går lenger enn nødvendig for å avverge et livstruende angrep, vil normalt også være forsvarlig. Et moment i forsvarlighetsvurderingen vil imidlertid også være den angrepnes skyld. X kan nok ha blitt redd eller provosert av de forutgående påkjørslene fra politiet, og av den grunn gått til angrep inne i politibilen. Ut fra den krevende situasjonen politiet sto i, og at det var påtrengende nødvendig å stanse X, mener Spesialenheten at det er åpenbart at tjenestepersonene ikke kan bebreides for opptakten til skyteepisoden.

Bruken av skytevåpen i foreliggende situasjon var absolutt nødvendig og i tråd med vilkårene oppstilt i politiloven § 6b første ledd bokstav a.

Spesialenheten har etter dette kommet til at politibetjent A og politibetjent B handlet lovlig da de skjød og drepte X. Straffeløpfølgingen mot dem for mulig overtredelse av straffeloven § 275, jf. § 15 blir å henlegge som intet straffbart forhold

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 28.03.2022

side 10 av 12

anses bevist. Dette henleggelsesgrunnlaget er forbeholdt de saker der etterforskningsresultatet med styrke taler mot at det er begått straffbart forhold.

6. Innsyn i mistenktes identitet

Etter anmodning fra Oslo politidistrikt og i medhold av straffeprosessloven § 242 har Spesialenheten besluttet å unnta de mistenkte tjenestepersonenes identitet fra innsyn. Det foreligger opplysninger som gir begrunnet frykt for at de to tjenestepersonene kan bli utsatt for represalier.

7. Noen avsluttende merknader

I et tillitsperspektiv er det viktig av publikum gis innsyn i de vurderinger som gjøres av politiet i saker der det brukes dødelig makt. Dette er i tråd med våre konvensjonsforpliktelser og samfunnets forventninger om at bruk av politiets mest inngripende maktmiddel ettergås grundig. Av denne grunn publiserer Spesialenheten blant annet anonymiserte vedtak. En del av tillitsperspektivet er også å bidra til opplysning om hvordan politiet håndterer hendelsene etterpå, og hvordan Spesialenheten settes i stand til å gjennomføre en forsvarlig etterforskning. Spesialenheten vil derfor bemerke som en alminnelig opplysning at det i tråd med Riksadvokatens rundskriv om Spesialenhetens virksomhet nå synes å være godt innarbeidet i politiet at tjenestepersoner som har vært involvert i tjenestehandlinger som denne saken omhandler, verken gis anledning til – eller snakker med hverandre – umiddelbart etterpå. Grunnen til dette er åpenbar, forklaringene som gis til Spesialenheten skal være minst mulig påvirket av kollegenes oppfatning av situasjonen. Dette bidrar til en mest mulig pålitelig informasjonsinnhenting for Spesialenhetens del.

Når denne omstendighet tas opp avslutningsvis er det også fordi det i saken ble publisert en rekke videoer både i nettaviser, men også i sosiale medier. Begge tjenestepersoner har uttalt at de i tråd med praksis ikke snakket med kolleger, men de unnlot også å se på de ulike videoklippene før de hadde avgitt forklaring for Spesialenheten. Spesialenheten konstaterer at de derfor har opptrådt i tråd med gjeldende retningslinjer.

Saksbehandler er juridisk rådgiver Camilla Lie.

Vedtak

Straffeløpfølgingen mot politibetjent A og politibetjent B for mulig overtredelse av straffeloven § 172 og § 275, jf. § 15 henlegges som intet straffbart forhold anses bevist.

A og B v/advokat Z underrettes om vedtaket.

Xs etterlatte v/bistandsadvokat Q underrettes om vedtaket, men uten at det gis innsyn i de mistenktes identitet.

Kopi av vedtaket oversendes politimesteren i Oslo politidistrikt til orientering. Kopi av anonymisert vedtak oversendes også Politidirektoratet til orientering.

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 28.03.2022

side 11 av 12

På grunn av den offentlige interessen saken er gjenstand for, vil avgjørelsen bli gjort tilgjengelig for pressen og offentligheten for øvrig så snart Spesialenheten har mottatt en bekreftelse om at sakens parter er kjent med vedtaket. Avgjørelsen vil for pressen og andre være anonymisert.

Sjefen for Spesialenheten for politisaker, 28. mars 2022

Terje Nybøe

sjef

Underskrevet digitalt

Terje Nybøe (TNY004) 28.03.2022

side 12 av 12